Docnr38

Provincie Noord-Brabant

# Notitie

Onderwerp

**Financiële constructies en uitvoeringsmodellen voor emissieverlagende investeringen in de (melk)veehouderij**


Datum
13 mei 2026
Documentnummer

Aan
Marc Oudenhoven
Martijn van Gruijthuijsen
Kopie aan
5.1.2.e
5.1.2.e
Ter bespreking in
-
van
5.1.2.e
5.1.2.e
Telefoon
(5.1.2.e
Email
5.1.2.e @brabant.nl


## 1. Context en uitgangspunten

De noodzakelijke emissiereductie in de veehouderij creëert een structurele investeringsopgave, in het bijzonder binnen de melkveehouderij. Voor emissiearme systemen geldt een investeringsomvang van gemiddeld 75.000 tot 150.000 euro per bedrijf. Deze investeringen leiden niet tot productiegroei, terwijl de juridische systematiek verdere schaalvergroting uitsluit. Hierdoor ontstaat een financieringsgat bij een groot deel van de bedrijven, vooral waar de rentabiliteit reeds laag is en banken enkel kunnen financieren binnen de geldende Baselnormen.
De financiële en institutionele opgave richt zich op het creëren van een werkbaar instrument dat zowel de investeringscapaciteit vergroot als aansluit bij juridische en uitvoeringsmatige randvoorwaarden. De keuze voor de doelgroep is bepalend voor zowel de complexiteit als de uitvoerbaarheid van het instrument.

## 2. Sectorale investeringsposities

Binnen de melkveehouderij is de investeringscapaciteit beperkt door lage inkomens per arbeidsjaareenheid en een hoge kapitaalvastlegging in grond. De liquiditeitsruimte is gering, terwijl stille reserves hoog zijn. Deze reserves zijn echter nauwelijks aan te spreken vanwege economische en sociale bezwaren tegen grondverkoop.
In andere sectoren, zoals varkenshouderij en pluimvee, is de investeringscapaciteit aanzienlijk groter of reeds ingevuld. De relevante financieringsopgave concentreert zich daarom primair rond melkveehouders en een nog nauwere doelgroep van jonge melkveehouders.

## 3. Ontwerpprincipes voor financiële instrumenten

De onderstaande ontwerpprincipes volgen uit de beleidscontext en de financiële beperkingen:

- de instrumentkeuze dient binnen Europese staatssteunkaders te blijven (maximaal 65–85 procent steunintensiteit);

- de liquiditeitsdruk van ondernemers mag niet zodanig toenemen dat investeringen alsnog onuitvoerbaar worden;
- uitvoeringsmodellen moeten schaalbaar zijn en aansluiten bij bestaande institutionele capaciteit;
- middelen uit de immunisatieportefeuille dienen verantwoord te worden ingezet, waarbij rendementsverlies bestuurlijk gemotiveerd moet worden.



## 4. Financiële instrumentopties

### 4.1 Revolverende lening

Een revolverende lening kan de investeringsruimte vergroten bij bedrijven waar bankfinanciering ontoereikend is. De provincie verstrekt de lening tegen een rente die onder de marktconforme rente ligt.
De aflossingscomponent blijft echter een structurele liquiditeitslast. Bij een investering van 200.000 euro en een looptijd van 20 jaar ontstaat een jaarlijkse aflossing van circa 10.000 euro. Dit bedrag drukt direct op de privéonttrekking van ondernemers en vormt daarmee een potentieel knelpunt.
De inzet van achtergestelde leningen biedt banken meer ruimte in hun financieringsbeslissingen, maar vereist een hogere rentevergoeding en past daardoor minder goed binnen het staatssteunkader. Voor melkveehouderijbedrijven, met hoge stille reserves, is achterstelling financieel minder riskant dan in andere sectoren. Toch verhoogt deze vorm de complexiteit en het uitvoeringsrisico.

### 4.2 Rentekorting

Een rentekorting compenseert de rentelasten op een reguliere banklening. Deze constructie kent een lagere uitvoeringscomplexiteit dan een provinciale leenportefeuille en sluit aan bij bestaande bankprocessen.
Een volledige rentekorting is financieel zeer kostbaar en leidt tot steunintensiteiten die staatssteunrechtelijk moeilijk verdedigbaar zijn. Een gedeeltelijke rentekorting binnen het toegestane steunpercentage biedt een realistischere optie. Dit instrument spreidt de begrotingslast over meerdere jaren, maar leidt cumulatief tot hogere kosten dan een kapitaalsubsidie.

### 4.3 Kapitaalsubsidie

Een eenmalige kapitaalsubsidie verlaagt de financieringsbehoefte direct en versterkt daarmee de investeringscapaciteit. Dit instrument is bestuurlijk eenvoudig en uitvoeringsarm.
De keerzijde is dat de subsidie leidt tot directe begrotingslasten en tot verlies van toekomstige rendementen op vermogen uit de immunisatieportefeuille. Vanuit

financieel-economisch perspectief is deze optie de minst efficiënte, maar vanuit uitvoerings- en rechtmatigheidsperspectief wel de meest robuuste.



### 4.4 Hybride instrumenten

Hybride instrumenten combineren elementen van leningen en subsidies, zoals:

- een gedeeltelijke kapitaalsubsidie in combinatie met een lening tegen lage rente;
- een lening met rentekorting waarbij enkel de rentecomponent wordt gesubsidieerd.

Deze instrumenten kunnen worden geoptimaliseerd naar steunintensiteit en uitvoeringskosten, maar vereisen een zorgvuldige juridische onderbouwing en een uitvoeringsstructuur die zowel leningen als subsidies kan verwerken.

## 5. Uitvoeringsmodellen en institutionele opties

### 5.1 Bestaande uitvoeringsorganisaties

**Stimulus** beschikt niet over de gewenste uitvoeringsbereidheid en schaalcapaciteit. Het instrument past niet binnen het vernieuwde subsidiekader.

**RVO**kan de uitvoering technisch wel organiseren, maar vormt vooral een **dure en zwaar ingerichte** optie die niet goed aansluit bij een provinciale regeling. Hierdoor geldt RVO niet als inhoudelijk onmogelijk, maar wel als **financieel en organisatorisch het minst doelmatige** alternatief.

**Nationaal Groenfonds** vormt in de huidige context **de meest kansrijke uitvoeringsoptie**, omdat het beschikt over passende expertise en een bestaande financieringsinfrastructuur. Tegelijkertijd blijven er **belangrijke voorwaarden en restricties** rond de verhouding tussen provinciale middelen en de LNV-gebonden omzetnorm, waardoor de juridische en financiële inpasbaarheid nog niet zonder meer is gegarandeerd.

### 5.2 Banken

Banken beschikken over relevante kennis en infrastructuur, maar kunnen naar verwachting geen uitvoering op zich nemen zonder strijdigheid met 5.1.2.e
De financieringsdrempel die moet worden opgelost, ligt juist bij de bancaire risicobeoordeling. Daardoor biedt een bank-geleide constructie niet de noodzakelijke ruimte. Bovendien vereist gelijke behandeling dat meerdere banken worden betrokken, wat de complexiteit vergroot.

### 5.3 BOM

De Brabantse Ontwikkelingsmaatschappij richt zich op innovatiegerichte investeringen en niet op reguliere bedrijfsvoering in de agrarische sector. De

doelstelling en het risicoprofiel sluiten niet aan bij emissie-investeringen in veehouderijbedrijven.



### 5.4 In-house uitvoering door de provincie

Uitvoering binnen de provincie is uitvoerbaar bij een beperkte doelgroep. De benodigde kredietadministratie, beheerprocessen en personele capaciteit zijn omvangrijk.
De uitvoeringskosten kunnen oplopen tot circa 15 procent van het fondsvolume. Bij meer dan 50 leningen wordt in-house uitvoering niet realistisch geacht zonder substantiële uitbreiding van capaciteit en expertise.

### 5.5 Externe private partijen

Private investeringsorganisaties of grondbeherende entiteiten kunnen theoretisch een rol spelen. De maatschappelijke acceptatie van dergelijke partijen binnen de agrarische sector is echter beperkt. De relatie met grondposities en eigenaarschap creëert additionele gevoeligheden.

## 6. Doelgroepafbakening als bepalende factor

De omvang van de doelgroep bepaalt direct welke uitvoeringsopties realistisch zijn.

- Een regeling voor **alle melkveehouders** vereist een externe uitvoerder met volledige kredietorganisatie.
- Een regeling voor **alle veehouders** is technisch nauwelijks uitvoerbaar en bestuurlijk moeilijk verdedigbaar.
- Een regeling voor **jonge melkveehouders** beperkt de doelgroep aanzienlijk en maakt compacte instrumenten en in-house uitvoering mogelijk.

Een nauwe doelgroepafbakening vergroot de uitvoerbaarheid en reduceert de institutionele risico's. De beleidsmatige rechtvaardiging hiervan ligt in de gebruikelijke Europese focus op jonge landbouwers en de relatief hogere financieringsbehoefte bij bedrijfsopvolgers.

## 7. Samenhang tussen instrumentkeuze en uitvoeringsmodel

De instrumentkeuze heeft directe implicaties voor het uitvoeringsmodel:

- Een **revolverende lening** vereist een organisatie die kredietbeheer kan uitvoeren.
- Een **rentekorting** kan grotendeels via subsidies worden ingericht en vraagt beperkte uitvoering.

- Een **kapitaalsubsidie** sluit aan bij bestaande subsidiekaders en is institutioneel het minst belastend.
- Een **hybride model** vereist zowel subsidieregels als financieel beheer en verhoogt de complexiteit.



## 8. Conclusie en richtinggevende overwegingen

Tegen deze achtergrond lijkt een instrument gericht op jonge melkveehouders het meest uitvoerbaar, financieel beheersbaar en beleidsmatig verdedigbaar. Deze doelgroep beperkt de schaal, reduceert uitvoeringslasten en sluit aan bij bekende Europese kaders.
Voor verdere uitwerking is nadere specificatie noodzakelijk van:

- de omvang en samenstelling van de doelgroep;
- de gewenste steunintensiteit;
- de bijdrage uit de immunisatieportefeuille;
- de bestuurlijke voorkeur voor revolverend of niet-revolverend instrument;
- de institutionele randvoorwaarden voor uitvoering.

**Analyse van de effectiviteit van aanvullende leningen zonder verbetering van het bedrijfsresultaat**
Vanuit financieel-economisch perspectief impliceert aanvullende kredietverlening zonder structurele verbetering van het bedrijfsresultaat een toename van de liquiditeitsdruk, zonder corresponderende toename van de terugbetalingscapaciteit. Dit leidt tot een asymmetrische financieringsstructuur waarin de solvabiliteit en liquiditeit verslechteren, terwijl de rentabiliteit constant blijft.
Binnen de melkveehouderij ontstaat dit probleem in versterkte vorm, omdat emissieverlagende investeringen geen extra omzet genereren en geen productiviteitsgroei opleveren. De investeringen zijn verplichtend en niet-opbrengstverhogend, terwijl ze wel aanzienlijke kapitaalslasten met zich meebrengen. Het kan worden verondersteld dat aanvullende leningen in dit type context slechts een verschuiving in tijd van de financiële problematiek veroorzaken. De structurele ratio's (omzet, marge, kasstromen per arbeidsjaareenheid) blijven ongewijzigd, terwijl de verplichtingen toenemen.
Vanuit systemisch perspectief beschouwd, ontstaat hierdoor een **mismatch tussen verplichtingen en verdienvermogen**. Deze mismatch manifesteert zich op drie niveaus:

1. **Liquiditeit**: de jaarlijkse aflossingsdruk neemt toe, terwijl de kasstroom uit bedrijfsactiviteiten gelijk blijft. Dit reduceert de beschikbare ruimte voor privéonttrekkingen en bedrijfsvoering.

2. **Solvabiliteit:** extra schulden vergroten het risicoprofiel van het bedrijf, waardoor toekomstige investeringen nog moeilijker financierbaar worden.
3. **Continuïteit:** de structurele onbalans tussen verplichtende investeringen en onveranderde opbrengsten tast de license-to-operate niet alleen juridisch, maar ook economisch aan.



Tegen deze achtergrond lijkt het plausibel dat aanvullende leningen **geen duurzaam beleidsinstrument** vormen voor ondernemingen waarvan het verdienmodel door regelgeving structureel onder druk staat. De financiering adresseert het symptoom (investeringsnoodzaak) maar niet de onderliggende oorzaak (onvoldoende rentabiliteit binnen een gesloten volumemodel).
Dit impliceert dat de effectiviteit van een lening uitsluitend kan worden vergroot wanneer deze wordt gecombineerd met:

- een rentekorting die de rentabiliteit niet aantast;
- een kapitaalsubsidie die de schuldenlast beperkt;
- of een structurele aanpassing van het bedrijfsmodel, hetgeen in deze context doorgaans niet mogelijk is vanwege juridische beperkingen op volumes en emissies.

Kortom: **meer lenen zonder bedrijfsresultaatverbetering leidt niet tot een houdbare financieringsstructuur**. Het creëert een tijdelijk overbruggingseffect, maar geen blijvende economische stabiliteit.